

Régi és új bűnök

Iparművészeti alkotások

a IX. Kortárs Keresztény Ikonográfiai Biennálén

► 2018 tavaszán immár kilencedik alkalommal rendeztük meg Kecskeméten a Kortárs Keresztény Ikonográfiai Biennálét. A sorozat sikerét jelzi, hogy rekordszámú jelentkező – 236 művész – 234 alkotást, illetve sorozatot adott be, amelyek közül a zsűri összesen 126 alkotó 125 művét javasolta kiállítani és a katalógusban megjelentetni. A kiállítás fődját (a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozatának felajánlásával) Darázs József szegedi festőművész kapta. Kecskemét megyei jogú város díját Ulrich Gábor Kecskeméten élő képzőművész, Balázs Béla-díjas animációsfilm-rendező vehette át a megnyitőünnepségen, míg a biennálé további – anyagi juttatásban nem részesülő – díjazottjai (az úgynevezett erkölcsi díjasok) M. Östör Ágota keramikus, Pap Judit textil-

művész, Makkai Márta textilművész és A. Varga Imre képzőművész voltak.

A biennálé 2017 nyarán meghirdetett alcíme ezúttal *A hét főbűn – Hieronymus Bosch nyomában* volt. A tematika első felét a Magyar Katolikus Lexikon segítségével ajánlottuk az alkotók figyelmébe: a „*főbűnök (peccata capitalia) olyan bűnök, melyek önmagukban nem mindig súlyosak, de a hétköznapok igen sűrűn teremtenek alkalmat elkövetésükre, s gyakoriságuk miatt súlyos bűnök forrásai lehetnek. A megnevezés nem pontos, mert valójában viciumokról, és nem bűnökről van szó. A Szentírás szerint a szóból származnak (Mk 7,22), és a test kívánsága, a szem kívánsága és a világ kevélysége táplálja őket (1Jn 2,16). Ellenszerük a lélek gyümölcsei (vö. Gal 5,22). A Szentírás bűnkatalógusaiból (Mk 7,22; Gal 5,19) idő-*

Fotó: Kiss Béla

Ruzsa Dénes – Spitzer Fruzsina: Kék töredék (képkocka a filmből) / Dénes Ruzsa – Fruzsina Spitzer: Blue Fragments (film frame)
2015, kísérleti animáció, 4'

→
**Pap Judit: Harag /
Judit Pap: Wrath**
2018, textil, bőr,
gyöngy, fém, fa,
vegyes technika,
magasság: 98 cm

vel a főbűnöket 8, majd 7 bűnben foglalták össze: kevélység, fősévség, bujaság, irigység, torkosság, harag, jóra való restség. Régebben a nyolcadikként a hazugságot sorolták a főbűnök közé.” 2008-ban, a globalizáció korához igazítva, a Vatikán közzétette a hét új főbűn listáját is: kábítószer-kereskedelem és a kábítószeres használat; gyermekek bántalmazása és pedofília; környezetszennyezés; prostitúció; az emberi gének manipulálása; felebarátaink szegénységbe taszítása, profitszerzés céljából; luxuscikkre való költés. A főbűnök témáját – egy neki tulajdonított kép okán is – Hieronymus Bosch művészetével társítottuk. A biennálé programja tehát ezúttal kettős volt, mert a nagy hatású mester egyedi, de a keresztény ikonográfiához szorosan kapcsolódó festői világának kortárs feltárására, művészi újraszövése, értelmezése is ösztönözni kívántuk az arra fogékony alkotókat. A felhívás ez utóbbi részére adott válaszok közül a legnagyobb sikert a közönség körében (is) Pap Judit textilművész

M. Östör Ágota:
Kevélység /
Ágota M. Östör:
Pride
2017, samott,
1000 °C,
magasság: 50 cm

Fotó: Kiss Béla

Fotó: Kiss Béla

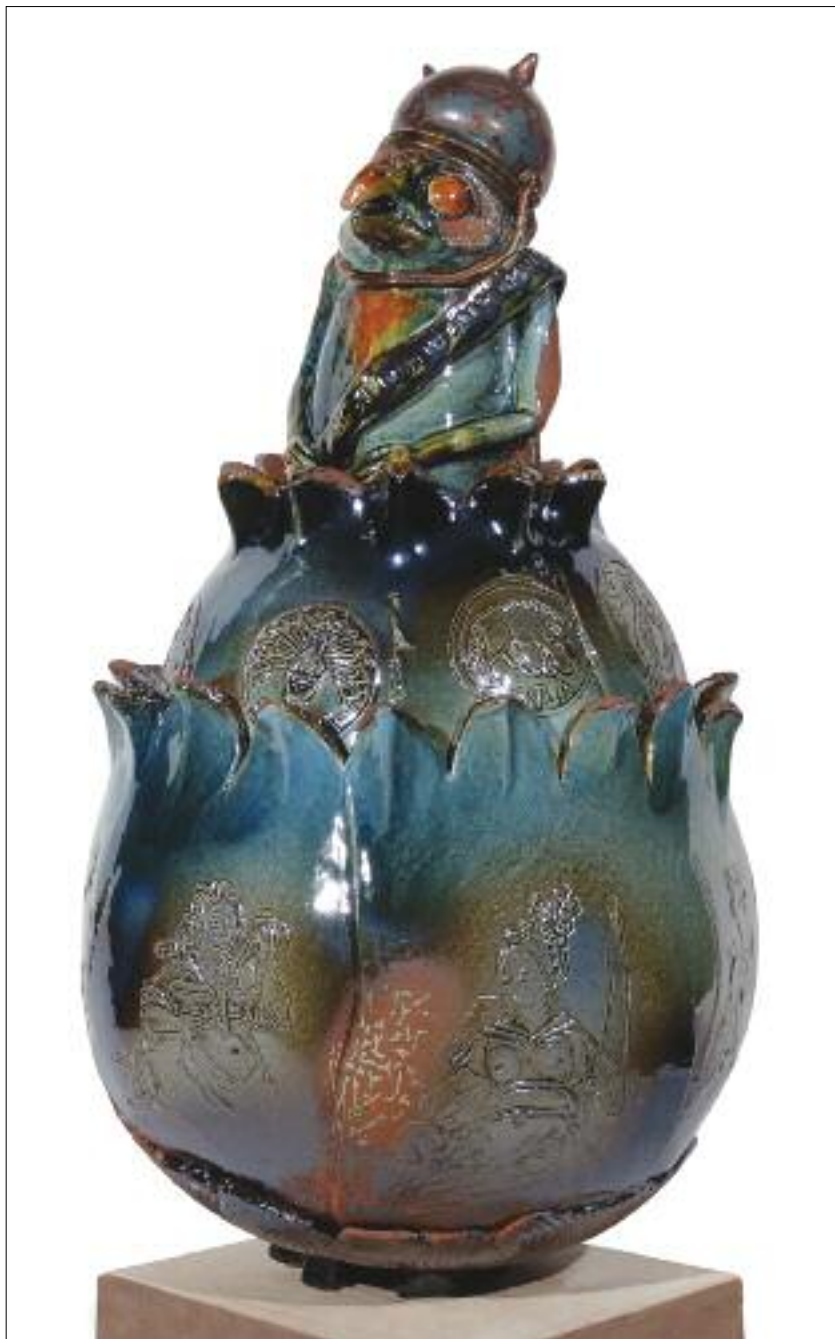
aratta. Szcenikusan megjelenített műve, a *Harag* (2018) – a művész saját szavaival – „egy harag által elsárgányosodó hölgyet ábrázol, groteszkségében is tisztelegve Bosch előtt”.

Fontos visszajelzés volt a sorozat életképességét az általunk megadott tematika (erős túlzással ikonográfiai program) aktualitását illetően, hogy a kiállított alkotások kétharmada 2017–2018-ban, közvetlenül a felhívásunkra készült. Műfajilag igen változatos anyag jött össze. Az iparművészethez sorolható harmincegy-néhány mű közül ezúttal is vezető szerepet töltött be a textilművészet (14), de emellett üveg-, kerámia- és zománcművészeti alkotásokkal, sőt animációval és építészettel is találkozhattunk a biennálén.

A beadott művek és a kiállítás összképe alapján egyértelműen kijelenthető, hogy ez volt a biennálék történetének leginkább „világi” felvonása, ami a megadott téma s a 21. századi valóság ismeretében egyáltalán nem meglepő. Külön termet kellett szentelnünk például a fogyasztói társadalom visszásságait bemutató alkotásoknak (lásd például Ruczek Zsófia *Kapzsiság* című gobelinjét), melyeken felfedezhető volt szinte az összes eleme a régi és az új bűnkatalógusnak. Az utóbbihoz sorolt környezetszennyezés többeként alkotásra készítetett. B. Csernyánszky Katalin munkája, az *Áldozat* (2018) korunk nagy tengeri olajkatasztrófáit idézte fel egy szétbomló madártest formájával (az előképe egy Hieronymus Bosch festette jégmadár volt). Ruzsa Dénes és Spitzer Fruzsina kísérleti animációja, a *Kék töredék* (2015) pedig egy másik veszélyeztetett állat, a globális felmelegedés szimbólumává vált jegesmedve életterének fokozatos eltűnésére figyelmeztette nézőit a memento mori jegyében. A „rég” bűnök közül „természetesen” a bujaság inspirálta a legmerészebb kortársi reagálásokat, ezeket a biennálé iparművészeti szekciójából Gonzales Gábor két üvegpiramisa, *Szerelem I–II.*, és Molnár Mária Virág öltözéktervező művész pliszírozott selyemruhája *Bujaság* (2015) címmel képviselte. A jelenkor magyar valóságának bűnnel kapcsolatos viszonyulására adott

**Borsódy Eszter: Ádám virága /
Eszter Borsódy: Adam's Flower**

2018, épített, mázas kerámia, magasság: 45 cm

Fotó: Kiss Béla

Szűcs Zsuzsanna: Onus septem – Hét teher, ami a lelket nyomasztja (részlet) / Zsuzsanna Szűcs: Onus Septem – Seven Burdens of the Soul (detail)
2018, vörös kőcserép, 1150 °C, a teljes méret: 42,5x45x2,5 cm

legmeglepőbb, a közönségét a művészeti élethez képest jóval szélesebb körben (is) kereső válasz Pittmann Zsófitól érkezett, akinek a cigány jóskártyák ábrázolásai alapján tervezett és előrajzolt sorozatát, *A hét főbűnt* (2011) a kalocsai börtönben fogva tartott nők hímezték ki hét IKEA konyharuhára.

Az egyes biennálék nem csupán a kiállításból állnak. Számos muzeológiai mozzanat kapcsolódik hozzájuk, így többek között a jövő kutatói számára igyekszünk minden egyes alkotást a művész saját szavaival is dokumentálni. Borsódy Eszter *Ádám virága* (2018) címet viselő műve az egyik legösszetettebb produktum, amelyben a felhívásnak mind a két eleme megjelenik. Íme az alkotói műleírás egy rövid részlete: „A virágedény szíromköpenyén körben a hét főbűnt ábrázoló stilizált emberalakok jelennek meg Bosch kortársainak metszeteiből (Heinrich Aldegrever – Invidia, Ira; Hans Burgkmair – Superbia; Georg Pencz – Luxuria, Avaritia; Pieter Jalhea Furnius – Acedia; Maarten de

→
Jäger Margit:
A hét főbűn – Bruegel mindenki szereti (részlet) / Margit Jäger: Seven Deadly Sins – Everybody Likes Bruegel (detail)
2018, kőedény, 1250 °C, a teljes méret: 180x38 cm

Vos – Gula). [...] Az edény színét a grafitos csillogás, a derengő türkizek, eozinos kékek és a durva matt vörös-narancs határozza meg. Ezt a színvilágot Bosch pokolábrázolásain, a kohók, a tüzek világában is láthatjuk. A virágot átjárja a bűn, és megrontja minden szépségét.” Bosch világát Bruegel munkásságán keresztül idézte meg Szűcs Zsuzsanna. Aprólékos kidolgozása „plasztikai kollázs”, az *Onus septem* (2018) azon kevés alkotás egyike, amelyen mind a hét főbűn megjelenik: „az egyes bűnök legjellemzőbb és legelborzasztóbb részét emeltem ki, és próbáltam egy izgalmas és látványos egészévé komponálni.” A 16. századi előképek kiemelt szerepet kaptak egy másik keramikus, Jáger Margit kőedény tornyán, *A hét főbűn – Bruegelt mindenki szereti* (2018) című művén is, akit 2017 őszén id. Pieter Bruegel bécsi Albertinában látott grafikái készítették alkotásra. Szintén a németalföldi mester inspirálta Katona Júlia *Csak szavak?!* (2017) című „írásszalagját”. „A színlehetőségek és a formák, a viseletek és az attribútumok tanulmányozása során lett számomra egyértelmű, hogy Bruegel képi világa archaizálja a tartalmat, ami – ezzel ellentétben – igenis mai (is). Ezért ildomos illusztratív tulajdonságuktól megfosztani a metszeteket, és egy pillanatra a szövegen át mögéjük pillantani. Semmi más nem maradt meg, csak a szöveg, holott a »szavak elszállnak«.” A latin nyelvű moralizáló szöveg az egyik sarkalatos erényt, a mértékletességet szemléltető lapról származik (megőrizve a betűk eredeti formáját), s magyar fordításban így hangzik: „*Ügyelj rá, nehogy tékozlósnak vagy pazarlósnak mutakozz az élvezetek csábításában, de ne élj tisztátalanul és tudatlanul sem a szugori fősvénység miatt.*” A képi tartalom szöveggel való támogatása, felerősítése több alkotónál is megjelent, így például Balanyi Károly fotóalapú szitazománcán, „...szabadíts meg a gonosztól” (2018); Turi Endre több nézőpontból is szemlélhető, a fény irányától függően mást-mást mutató „*A hazug*” és *a hét főbűn* (2018) zománcképen; vagy éppen Bábás Erika *Ima* (2018) „katedrálisán”, melynek tornyán egy archaikus népi ima olvasható: „*Aggyon az Úristen három őrző angyalt, az egyik őrizzen, a másik vigyázzon, a harmadik hét halálos bűntől oldozzon. Ámen.*” Makkai Márta tudatos szín- és jelképhasználattal (tükör, pávatoll, arany és barna)

Fotó: Kiss Béla

Makkai Márta: Kevélység és szerénység – „Mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, mit dicsekszel?” (1Kor 4,7) / Márta Makkai: Pride and Humility – ‘What do you have that you did not receive? And if you did receive it, why do you boast as though you did not?’ (1Cor 4:7)

2018, vászon, festmény, hímzés, applikáció, tükör, 80x86 cm

komponált textilképét, a *Kevélység és szerénységet* (2018) egy – az eddiektől eltérően már csupán a képaláírás alatt megjeleníteni javasolt – bibliai idézet inspirálta: „Mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, mit dicsekszel?” (1Kor 4,7).

**Turi Endre: „A hazug”
és a hét főbűn /
Endre Turi:
‘The Liar’ And the
Seven Deadly Sins
2018, zománcozott
vörösréz, 37x31,5 cm**

A kecskeméti biennálékon mindig voltak olyan alkotások, melyek a keresztény ikonográfia mellett más vallások, kultúrák elképzeléseit is felhasználták. Széles Judit *A főbűnök sárkányai* című (2018) térképszerű textilkollázsa, vagy éppen Lőrincz Luca terrakotta térplasztikája (2018) mellett, ami a hét főbűnt egy színpadon játszó társulat képében eleveníti meg, különösen M. Östör Agota rendkívül hatásos módon megfogalmazott alkotása, a *Kevélység* (2017) képviselte ezt a törekvést. A misztikus lényt, akinek a szőrébe

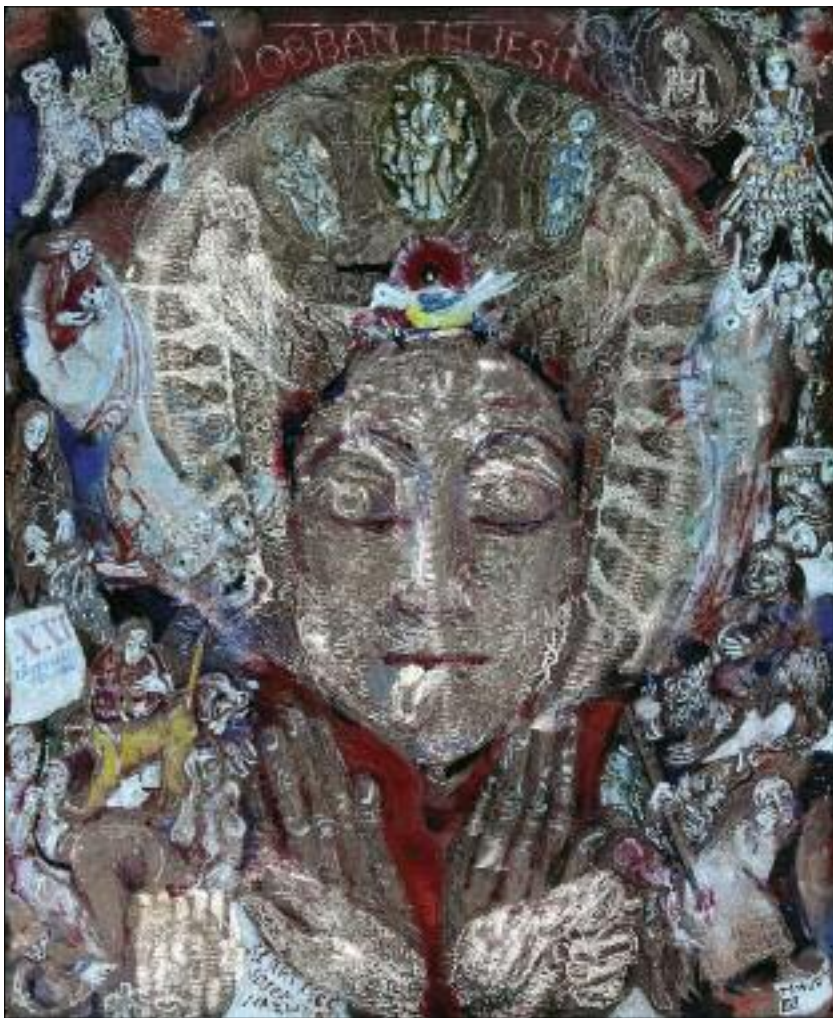

Fotó: Kiss Béla

**Thomai Ioannidou: Szível hallgatni és megérteni
(„A Lélek Gyümölcse a Szeretet”-érem sorozat, III.) /
Thomai Ioannidou: Listening and Understanding with
Your Heart (Love, the Fruit of the Soul, medal series, III)
2017, fém, üveg, vegyes technika, 14x15x3 cm**

emberi alakok tömege kapaszkodik, a kapu őrzésének feladatával megbízott kínai „fo-kutya” ihlette. Az alkotó szerint ennek a feladatnak a feje tetejére állítása a kerámia, így az „a tömegnek a természettel szembeni embertelenségéről, a minden felett érzett önzéséről, hatalmáról, a kevélységéről, az egyéni felelősségvállalás hiányáról szól”.

S végül szóljunk azokról is, akik alkotásukkal pozitív irányba igyekeztek terelni e bűnökkel telített világot. Hager Ritta *Kegyelem* című szövött kárpitján Isten kegyelmét, szeretetét próbálta megjeleníteni. Jászberényi Matild *Megbocsátás és klónok* című nemzén (2018) – saját szavaival élve – „az ősi dogma és a globalizációs jelen ikonjait mint a korunk tudományának szörnyeit, klónjait” rendezte „bizarr” kompozícióba a „jelképesen megnyíló égbolt fényével áradó bűnbocsánat képi jeleivel”, hiszen „mindannyian reménykedünk a lelki megtisztulásban, az újrakezdés lehetőségében”. Thomai Ioannidou érem sorozatán: *A Lélek Gyümölcse a Szeretet* (2017), szándéka szerint, az érzékszervek és a „Lucas Cranachnál megjelenő legömbölyített, a lélekre utaló szent” szív formái ösz-

Fotó: Kiss Béla

szekapcsolásával a „feltétel nélküli szeretetet” igyekezett követendő érzelmi és cselekvési mintaként felmutatni. Koszta Zsófia *Forduljatok az éden felé* (2017–2018) mutatótáblaszerű zománcképén a különféle erények és a bűnök 12 portrészzerű ábrázolása felett a Hieronymus Bosch nyomán megjelenített fantáziatáj „mutatja az édeni aranykor utáni örök sóvárgásunkat. Édenné tehetjük mostani világunkat, ha képesek vagyunk önmagunk hibáit (bűneit) csiszolni, javítani, s mellette az erényeinket is fejleszteni.”

Nagy öröm a számunkra, hogy a művészek felajánlásainak köszönhetően újabb harminc alkotással gyarapodott a keresztény biennálékhoz kapcsolódó speciális kollekciónk, melyet a Kecskeméti Katona József

Múzeum képzőművészeti gyűjteményén belül hoztunk létre. A biennáléval párhuzamosan folytattuk az erre alapozott kiállításainkat is, így a tavalyi Vigadó galériabeli tárlat után, jelenleg (június 20-ig) a szentesi Koszta József Múzeumban mutatunk be egy újabb válogatást.

IFJ. GYERGYÁDESZ LÁSZLÓ
művészettörténész, a Kecskeméti Katona József Múzeum Képzőművészeti Gyűjteményének vezetője, a biennálé alapító kurátora

(IX. Kortárs Keresztény Ikonográfiai Biennálé. Kecskeméti Katona József Múzeum Cifrapalota Kiállítóhelye, Kecskemét, 2018. március 10. – május 27.)

Fotó: Kiss Béla

Széles Judit:
A főbűnök sárkányai /
Judit Széles: Dragons of
the Seven Deadly Sins
2018, textilkollázs,
88x117 cm